

ВІЙСЬКОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З АЗЕРБАЙДЖАНСЬКОЮ РЕСПУБЛІКОЮ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Науменко Мирослава Іванівна, методист зв'язків з навчальними закладами, Національна спілка краєзнавців України.

Анотація

У статті розкриваються особливості розвитку військового співробітництва України і Азербайджанської Республіки, як важливих центрів Чорноморсько-Каспійського регіону. Зазначено, що в українській історіографії тема розкривається в контексті аналізу військово-політичної ситуації в Чорноморсько-Каспійському регіоні, оборонної політики Азербайджанської Республіки.

На основі огляду законів і законодавчих актів України і Азербайджанської Республіки, двосторонніх угод, архівних матеріалів визначено основні напрями військового співробітництва, його характер, форми. Зокрема, підготовка військових кадрів, здійснення взаємних поставок озброєння, військової техніки для потреб оборони і безпеки сторін; надання послуг військового призначення. Україна і Азербайджанська Республіка зацікавлені у військовому співробітництві. Військово-промисловий комплекс України за потужністю займає друге місце серед країн СНД після Росії. За обсягами продажу зброї Україна входить до першої десятки країн, що її експортують. Воєнний ринок Азербайджанської Республіки швидкозростаючий.

Розвитку співробітництва сприяє підтримка України в питанні мирного врегулювання Нагірно-Карабахського конфлікту. Визначені основні сучасні події, які наближають до врегулювання конфлікту: сприяння зі сторони України і США переговорним процесам з врегулювання тривалих конфліктів.

Для повної реалізації потенціалу співробітництва визначено важливим розвиток військового співробітництва на умовах взаємної вигоди, врахування стратегічних інтересів, підтримки добросусідських стосунків з країнами Чорноморсько-Каспійського регіону.

Ключові слова: *Україна, Азербайджанська Республіка, військове співробітництво.*

ВСТУП

Україна і Азербайджанська Республіка є важливими центрами Чорноморсько-Каспійського регіону, в якому сфокусовані геополітичні, воєнно-політичні, економічні інтереси основних світових і регіональних сил. Для обох країн важливими є питання забезпечення безпеки та стабільності у Чорноморсько-Каспійському регіоні і насамперед врегулювання Нагірно-Карабахського конфлікту. Визначальними при цьому є напрями двостороннього співробітництва, серед яких і військове.

Загальні питання українсько-азербайджанського військового співробітництва визначені в двосторонніх угодах, Законі України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» 2010 р., Концепції національної безпеки Азербайджанської Республіки, аналітичних доповідях Національного інституту

стратегічних досліджень, статтях. Угодами між Урядом України і Урядом Азербайджанської Республіки про військово-технічне співробітництво, про підготовку військових кадрів у військових навчальних закладах, про співробітництво у військовій галузі, які ґрунтуються на положеннях Договору про дружбу і співробітництво між Україною і Азербайджанською Республікою від 9 грудня 1992 р., зобов'язаннях Сторін у рамках міжнародних договорів з питань безпеки і контролю над озброєннями, визначені зміст і форми співробітництва. В аналітичних доповідях О. Гончаренка, В. Шевченка, А. Поспелова та ін. розглянуто стан і перспективи розвитку військово-політичної ситуації в Чорноморсько-Каспійському регіоні, створення регіональних структур стабільності і безпеки. Інтерес представляють матеріали про військове співробітництво України з Азербайджанською Республікою, які зберігаються у фондах архіву Міністерства закордонних справ України.

МЕТА РОБОТИ

Водночас огляд літератури і джерел засвідчує, що комплексний аналіз українсько-азербайджанського військового співробітництва не став об'єктом спеціального історичного дослідження. Тому метою статті є з'ясування особливостей розвитку українсько-азербайджанського військового співробітництва на сучасному етапі, його ефективності.

РЕЗУЛЬТАТИ (основний текст роботи)

Головними суб'єктами Чорноморсько-Каспійського регіону є міжнародні організації, великі світові держави як повноцінні суб'єкти геополітики, що здійснюють самостійну регіональну політику (США, Росія, більшість країн ЄС); регіональні сили – Туреччина, Україна, Румунія та інші регіональні держави, які через економічні, політичні та інші чинники обмежуються роллю об'єктів геополітики, змушені координувати свої стратегії зі стратегіями й пріоритетами великих держав. Але для цих країн регіональні інтереси у цілому не суперечать національним інтересам, спрямовані на підтримання регіональної стабільності й безпеки, розвитку, безпечного функціонування транспортних коридорів [3].

Україна й Азербайджанська Республіка є послідовними у прагненні зберегти добросусідські відносини в непростих умовах сучасної міжнародної політики. Це свідчить перш за все про те, що обидві країни були і є зацікавленими в конструктивному і прагматичному діалозі, незважаючи на різні геополітичні позиції. В умовах, коли дві держави, що мають власні національні інтереси, вибудовують відносини, дуже важливим є врахування точок зору та інтересів кожної з них.

Розташування України на геополітичній осі Євразійського континенту дає їй потенційну можливість виконувати функції комунікаційної ланки між Європейським регіоном і багатим на ресурси Кавказом, в яких Україна і Азербайджанська Республіка є принципово важливими геополітичними центрами.

Азербайджанська Республіка прагне забезпечити вихід каспійської нафти на європейські ринки і цим створити собі умови для участі в європейських інтеграційних процесах. Україна володіє розвинутою нафтотранспортною системою, зорієнтованою на транзит, водночас переживає дефіцит природних

енергетичних ресурсів як для власних потреб, так і для транспортування, є залежною від одного джерела постачання. Азербайджанська Республіка, володіючи унікальними запасами нафти, готова скласти для України альтернативу іншим нафтовим джерелам, зокрема російським, використати транзитні можливості України для транспортування нафти.

Україна володіє значними потенційними можливостями військово-промислового комплексу, навчальними центрами та висококваліфікованими фахівцями, що дозволило розвивати військово-технічне партнерство між двома країнами.

Військове співробітництво між Україною і Азербайджанською Республікою врегульоване угодами, підписаними 24 березня 1997 р. під час офіційного візиту в Україну Президента Азербайджанської Республіки Гейдара Алієва. В Угоді про підготовку військових кадрів у військових навчальних закладах йдеться про взаємне визнання еквівалентності документів про освіту в азербайджанських та українських військових навчальних закладах на територіях своїх держав. В Угоді про військово-технічне співробітництво визначені його напрями:

- розвиток коопераційних зв'язків при розробці і виробництві військової продукції;
- здійснення взаємних поставок озброєння, військової техніки, спецмайна та матеріальних ресурсів для потреб оборони і безпеки сторін;
- надання послуг військового призначення, в тому числі з модернізації, ремонту та обслуговування озброєння і військової техніки для Збройних Сил сторін, навчання відповідних військових фахівців.

У лютому 1998 р. Міністерство оборони Азербайджанської Республіки підготувало план двостороннього співробітництва на основі укладених між сторонами домовленостей про співробітництво у військовій, військово-технічній галузі та підготовку військових кадрів. Він передбачав:

- участь представників Збройних Сил Азербайджанської Республіки і Збройних Сил України в командно-штабних навчаннях військових сил сторін;
- робочі зустрічі з питань підготовки військових кадрів у вищих військових навчальних закладах сторін;
- направлення азербайджанських спеціалістів для вивчення структури та організації навчального процесу у вищих військових навчальних закладах України;
- організацію обміну інформацією між структурами Міністерств оборони сторін;
- організацію і проведення робочої зустрічі зі створення спільних миротворчих сил, направлення групи азербайджанських офіцерів для обміну досвідом в Україні;
- робочі зустрічі та консультації спеціалістів у галузі розробки і виробництва озброєння і техніки;
- зустрічі експертних груп з метою вивчення нових зразків аеродромно-технічних засобів і радіолокаційних систем та інше [1, с. 2–3].

Відповідно до зазначеного плану у листопаді 1998 р. міністр оборони Азербайджанської Республіки С. Абієв запропонував провести зустріч міністрів оборони країн ГУАМ з питань розвитку чотирьохстороннього співробітництва

у військовій та військово-технічній галузях, зміцнення співробітництва в миротворчій діяльності та створення миротворчого батальйону країн ГУАМ, розширення співробітництва між країнами ГУАМ в рамках Програми НАТО «Партнерство заради миру», координацію дій по адаптації Договору про звичайні Збройні Сили в Європі. Робоче засідання делегації військових експертів Азербайджанської Республіки, Грузії та України пройшло в Баку 26 – 28 листопада 1998 р. [1, с. 8–9].

Зустріч міністрів оборони країн ГУАМ продемонструвала посилення зацікавленості азербайджанської сторони в активізації військового співробітництва в рамках ГУАМ.

Підтвердженням активізації діяльності України та Азербайджанської Республіки в галузі військового та військово-технічного співробітництва є довідка від 29 травня 1998 р. заступника міністра закордонних справ України В. Хандогія, де зазначається, що у розвитку двостороннього співробітництва з Міністерством оборони Азербайджанської Республіки пріоритетними напрямками є:

- обмін досвідом військового будівництва і управління Збройними Силами, а також їх матеріально-технічне забезпечення;
- навчання та перепідготовка військовослужбовців Збройних Сил Азербайджанської Республіки у військово-навчальних закладах Міністерства оборони України;
- обмін досвідом у законодавчому регулюванні діяльності Збройних Сил;
- модернізація та ремонт озброєння і військової техніки виробництва колишнього СРСР, яке є на озброєнні Збройних Сил Азербайджанської Республіки;
- управління повітряним рухом;
- розвиток кооперації зв'язків при розробці і виробництві військової продукції;
- здійснення взаємних поставок озброєння, військової техніки, матеріальних ресурсів для потреб оборони і безпеки [1, с. 15].

Україна та Азербайджанська Республіка мають великі резерви для реалізації широкомасштабних проектів як у військово-технічній, так і у військово-промисловій сферах. Україна готова до конструктивної роботи з азербайджанськими партнерами – по модернізації, капітальному ремонті або продовженні ресурсу бойової техніки. У першу чергу, бронетанкової й авіаційної техніки, артилерійських систем, радіолокаційних станцій та зенітно-ракетних комплексів.

Одним із пріоритетних напрямів співробітництва України та Азербайджанської Республіки є військово-промисловий (співробітництво у сфері військових технологій та обмін досвідом у галузі військово-промислового комплексу). Військово-промисловий комплекс України за потужністю займає друге місце серед країн СНД після Росії. За обсягами продажу зброї Україна входить до першої десятки країн, що її експортують.

У військовому виробництві за радянських часів було зайнято понад 1 млн осіб. Більш як 300 великих і середніх підприємств ВПК України випускали 38%

промислової продукції військового призначення для СРСР, у тому числі компоненти стратегічної зброї [10].

З перших років незалежності Азербайджанська Республіка закуповувала в Україні військову техніку, зброю. Україна пропонує свої послуги щодо модернізації українських танків Т-64, які є на озброєнні азербайджанської армії; спільний випуск нового літака Ан-148; готова створити сервісні центри на території Азербайджанської Республіки з обслуговування українських літаків, які там знаходяться.

Щорічні обсяги військово-технічних поставок і послуг не перевищують 20–30 млн дол. США. Україна ремонтує озброєння і техніку Азербайджанської Республіки як на вітчизняних, так і на спільних підприємствах ВПК. Реалізовано низку військових поставок в Азербайджанську Республіку в обмін на дизельне паливо. За повідомленням прес-служби Уряду України під час візиту до Києва міністра оборони Азербайджанської Республіки Сафара Абієва (жовтень 2000 р.) у 2000 р. реалізовано 5-мільйонний бартерний контракт. Україна зацікавлена в одержанні за військово-технічні послуги високоякісного авіаційного палива.

Частка України в азербайджанському військово-технічному співробітництві не найбільша. Азербайджанська Республіка має домовленості щодо двостороннього військово-технічного співробітництва з Ісламабадом. Сторони мають намір налагодити обмін військовими делегаціями, технологіями оборонного призначення, проводити навчання з бойової підготовки військ [2].

Розвивається співпраця в авіабудівній галузі: Азербайджанська Республіка купує українські літаки АН-140-100. За контрактом між харківським Державним авіаційним виробничим підприємством та азербайджанським Державним концерном «АЗАЛ» азербайджанська сторона замовила чотири українські літаки (перший надійшов у грудні 2004 р.). Україна постачає Азербайджанській Республіці модернізовані ударні вертольоти Ми-24Г, літаки МиГ-29 та запчастини до них, іншу військову техніку [5].

За оцінками українського Центру досліджень армії, конверсії і роззброєння, Азербайджанська Республіка є одним із важливих збройних партнерів України на просторі СНД. На реалізацію оборонно-промислових програм з цією країною припадає близько 7% від загального обсягу експорту зброї України за підсумками 2009 р. Воєнний ринок Азербайджанської Республіки швидкозростаючий.

Напередодні візиту в Україну 25 жовтня 2010 р. в інтерв'ю Національній телекомпанії, журналу «Профіль», газеті «День» Президент Азербайджанської Республіки Ільхам Алієв щодо співробітництва в сфері ВПК зазначив, що його країна закуповує в Україні військову техніку, зброю. За його словами, Азербайджанська Республіка планувала витратити на оборону в 2011 р. більше 3 млрд дол. США. Купуючи зброю за кордоном, Азербайджанська Республіка розвиває і свій військово-промисловий комплекс. Військова продукція, виготовлена в цій країні, експортується, демонструється на міжнародних виставках. Заслуга в цьому і спільних українсько-азербайджанських підприємств.

Україна та Азербайджанська Республіка підтримують одна одну в усіх сферах, як у двосторонньому, так і багатосторонньому форматах. Зокрема, в

таких міжнародних організаціях, як ООН, ОБСЄ, Рада Європи, СНД, ГУАМ, в яких країни активно співпрацюють.

Україна підтримує Азербайджанську Республіку в питанні врегулювання Нагірно-Карабахського конфлікту. Азербайджанська Республіка в цілому зуміла донести свою думку і позицію до багатьох країн не тільки Європи, але й світу. Прийнята Резолюція Генеральною Асамблеєю ООН в березні 2008 р. – велике досягнення азербайджанської дипломатії. Баку зумів привернути увагу до законсервованої проблеми Карабахського конфлікту через 15 років [6]. В Резолюції зазначено, що Генеральна Асамблея стурбована тим, що збройний конфлікт в Нагірно-Карабахському регіоні Азербайджанської Республіки і навколо нього продовжує створювати загрозу міжнародному миру і безпеці, і закликає держави-члени та міжнародні і регіональні організації і механізми ефективно сприяти, в рамках своєї компетенції, процесу врегулювання конфлікту [9, с. 71–72].

Україна виходить з того, що врегулювання конфлікту має ґрунтуватися на дотриманні загальноєвропейських демократичних принципів верховенства права, забезпечення основних свобод людини, поваги до суверенітету й територіальної цілісності держав у межах мирного переговорного процесу.

Вагомими в цьому аспекті є останні події. 7–9 липня 2013 р. відбувся робочий візит Діючого голови ОБСЄ, Міністра закордонних справ України Леоніда Кожари до Азербайджанської Республіки із зазначенням позиції щодо врегулювання Нагірно-Карабахського конфлікту: одним з пріоритетів українського головування в ОБСЄ визначено сприяння переговорним процесам з врегулювання тривалих конфліктів на просторі ОБСЄ, у тому числі Нагірно-Карабахського конфлікту. Україна готова надати свою територію для проведення переговорів Азербайджанській Республіці та Вірменії щодо розв'язання конфлікту.

Президент США Барак Обама у посланні Президенту Вірменії Сержу Саргсяну (вересень 2013 р.) закликав його в найближчі місяці використати можливість прямого діалогу з Азербайджанською Республікою для виходу переговорного процесу із глухого кута. Обама зазначив, що призначення на пост посла в Єреван Джеймса Уорлика – серйозне підтвердження готовності Сполучених Штатів допомогти сторонам Карабахського конфлікту у питанні його мирного врегулювання [4].

У Концепції національної безпеки Азербайджанської Республіки серед основних цілей національної оборонної політики визначено захист незалежності, суверенітету, відновлення територіальної цілісності, підтримка Збройних Сил в стані бойової готовності з метою запобігання зовнішній агресії, виконання міжнародно-правових зобов'язань в сфері оборони. Одним із найважливіших напрямів національної політики Азербайджанська Республіка визначає досягнення оптимального співвідношення між економікою і обороною та розвиток національної оборонної промисловості [7].

Забезпечення стабільності та добробуту в будь-якій державі неможливе без надійних гарантій її військової безпеки.

На думку аналітиків, подальший розвиток воєнно-політичної обстановки у Чорноморсько-Каспійському регіоні найближчими роками визначатиметься результатами суперництва РФ та США за посилення власного впливу. Серед

основних регіональних союзників США у ближчій та середньостроковій перспективі залишатиметься Азербайджанська Республіка, в якій активно реорганізуються Збройні Сили [11]. Надалі українсько-азербайджанське військове співробітництво має розвиватися на умовах взаємної вигоди, враховувати стратегічні інтереси, підтримуючи добросусідські стосунки з країнами регіону.

ВИСНОВКИ ТА НАПРЯМИ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Таким чином, військове співробітництво України з Азербайджанською Республікою є пріоритетним напрямом. Азербайджанська Республіка є одним із важливих партнерів України на просторі СНД. Українсько-азербайджанське військове співробітництво почало успішно розвиватися на основі укладених угод між урядами (1997 р.) в таких напрямках, як здійснення поставок озброєння, військової техніки та надання послуг військового призначення.

Подальших досліджень потребують питання ролі українсько-азербайджанського військового співробітництва у створенні системи загальноєвропейської безпеки на сучасному етапі.

Література

1. Архів Міністерства закордонних справ України. – Ф. 8. – Оп. 90. – Спр. 38 (120). Військові питання. Візити військових делегацій. 14 лютого – 29 травня 1998 р. – 16 с.
2. Бадрак В. Військово-технічне співробітництво ГУУАМ: міф чи реальність? [Електронний ресурс] / В. Бадрак // Дзеркало тижня. Україна. – 2001. – №35. – 7 верес. – Режим доступу : http://gazeta.dt.ua/POLITICS/viyskovov-tehniche_spivrobotnitstvo_guam_mif_chi_realnist.html. – Назва з екрана.
3. Гончаренко О. Чорноморсько-Каспійський регіон: регіональні структури безпеки та демократичний контроль [Електронний ресурс] / О. Гончаренко // НОМОС / Центр содействия изучению геополитических проблем и евроатлантического сотрудничества Черноморского региона. – Електрон. дані. – Севастополь, 2004 – 2012. – Режим доступу : <http://nomos.com.ua/content/view/57/77/>. – Назва з екрана. – Дата подання: 25 квіт. 2005 р.
4. Джафаров И. Обама призывает президента Армении к прямому диалогу с Азербайджаном [Электронный ресурс] / И. Джафаров // AZE.az. – Электрон. данные. – Баку, 1999 – 2013. – Режим доступа : http://www.aze.az/news_obama_prizyvaet_prezident_96684.html. – Название с экрана. – Дата подачи: 13 сент. 2013.
5. Джафаров И. Украина ищет в Азербайджане стабильного партнера для военного сотрудничества [Электронный ресурс] / И. Джафаров // AZE.az. – Электрон. данные. – Баку, 1999 – 2013. – Режим доступа : http://www.aze.az/news_ukraina_postavila_azerbay_44205.html. – Название с экрана. – Дата подачи: 29 окт. 2010.
6. Караваев А. Принятая резолюция ГА ООН – выдающееся достижение и победа азербайджанской дипломатии [Электронный ресурс] / А. Караваев // 1news.az: Информационное Агентство «The First News». – Электрон. данные. – Баку, 2007 – 2013. – Режим доступа : <http://www.1news.az/society/20080318120121774.html>. – Название с экрана. – Дата подачи: 18 марта 2008.
7. Концепція національної безпеки Азербайджанської Республіки // Азербайджан. – 2007. – № 112. – 24 трав.
8. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України №2411-VI від 1 липня 2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – №40. – С. 527.
9. Сборник документов ООН по армяно-азербайджанскому нагорно-карабахскому конфликту / М-во иностранных дел Азербайджанской Республики. – Баку : [б. и.], 2009. – 368 с.

10. Чекаленко Л. Євразійські економічні й політичні структури та Україна / Л. Чекаленко // Персонал. – 2007. – № 6. – С. 6 – 14.
11. Шевченко В. Національні інтереси України в контексті військово-політичної ситуації в Чорноморсько-Каспійському регіоні : аналітична доповідь / В. Шевченко, А. Поспелов ; за ред. О. Воловича. – Одеса : Фенікс, 2011. – 96 с.

REFERENCES

1. Arkhiv Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrayiny. – F. 8. – Op. 90. – Spr. 38 (120). Viyskovi pytannya. Vizyty viyskovykh delehatsiy. 14 lyutoho – 29 travnya 1998 r. – 16 s.
2. Badrak V. Viyskovo-tehnichne spivrobitnytstvo HUUAM: mif chy realist? [Elektronnyy resurs] / V. Badrak // Dzerkalo tyzhnya. Ukrayina. – 2001. – №35. – 7 veres. – Rezhym dostupu : http://gazeta.dt.ua/POLITICS/viyskovo-tehnichne_spivrobitnytstvo_guam_mif_chi_realnist.html. – Nazva z ekrana.
3. Honcharenko O. Chornomorsko-Kaspiyskyy rehion: rehionalni struktury bezpeky ta demokratychnyy kontrol [Elektronnyy resurs] / O. Honcharenko // NOMOS / Tsentri sodeystviya izucheniyu geopoliticheskikh problem i evroatlantskogo sotrudnichestva Chernomorskogo regiona. – Elektron. dani. – Sevastopol, 2004 – 2012. – Rezhym dostupu : <http://nomos.com.ua/content/view/57/77/>. – Nazva z ekrana. – Data podannya: 25 kvit. 2005 r.
4. Dzhafarov I. Obama prizyvaet prezidenta Armenii k pryamomu dialogu s Azerbaydzhanom [Elektronnyy resurs] / I. Dzhafarov // AZE.az. – Elektron. dannye. – Baku, 1999 – 2013. – Rezhim dostupa : http://www.aze.az/news_obama_prizyvaet_prezident_96684.html. – Nazvanie s ekrana. – Data podachi: 13 sent. 2013.
5. Dzhafarov I. Ukraina ischet v Azerbaydzhanе stabilnogo partnera dlya voennogo sotrudnichestva [Elektronnyy resurs] / I. Dzhafarov // AZE.az. – Elektron. dannye. – Baku, 1999 – 2013. – Rezhim dostupa : http://www.aze.az/news_ukraina_postavila_azerbay_44205.html. – Nazvanie s ekrana. – Data podachi: 29 okt. 2010.
6. Karavaev A. Prinyataya rezolyutsiya GA OON – vydayuscheesya dostizhenie i pobeda azerbaydzhanskoj diplomatii [Elektronnyy resurs] / A. Karavaev // 1news.az: Informatsionnoe Agentstvo «The First News». – Elektron. dannye. – Baku, 2007 – 2013. – Rezhim dostupa : <http://www.1news.az/society/20080318120121774.html>. – Nazvanie s ekrana. – Data podachi: 18 marta 2008.
7. Kontseptsiya natsionalnoyi bezpeky Azerbaydzhanskoj Respubliki // Azerbaydzhan. – 2007. – №112. – 24 trav.
8. Pro zasady vnutrishnoyi i zovnishnoyi polityky : Zakon Ukrayiny №2411-VI vid 1 lypnya 2010 r. // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. – 2010. – №40. – S. 527.
9. Sbornik dokumentov OON po armyano-azerbaydzhanskomu nagorno-karabakhskomu konfliktu / M-vo inostrannykh del Azerbaydzhanskoj Respubliki. – Baku : [b. i.], 2009. – 368 s.
10. Chekalenko L. Evraziyski ekonomichni y politychni struktury ta Ukrayina / L. Chekalenko // Personal. – 2007. – №6. – S. 6 – 14.
11. Shevchenko V. Natsionalni interesy Ukrayiny v konteksti viyskovo-politychnoyi sytuatsiyi v Chornomorsko-Kaspiyskomu rehioni : analitychna dopovid / V. Shevchenko, A. Pospelov ; za red. O. Volovycha. – Odessa : Feniks, 2011. – 96 s.

Науменко М.И. ВОЕННОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО УКРАИНЫ И АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ.

В статье рассматриваются особенности развития военного сотрудничества Украины и Азербайджанской Республики, как важных центров Черноморско-Каспийского региона. Отмечено, что в украинской историографии тема раскрывается в контексте анализа военно-политической ситуации в Черноморско-Каспийском регионе, оборонной политики Азербайджанской Республики.

На основании обзора законов и законодательных актов Украины и Азербайджанской Республики, двусторонних соглашений, архивных материалов определены основные направления военного сотрудничества, его характер, формы. В частности, подготовка военных кадров, осуществление взаимных поставок вооружения, военной техники для нужд обороны и безопасности сторон, предоставление услуг военного назначения. Украина и Азербайджанская Республика заинтересованы в военном сотрудничестве. Военно-промышленный комплекс Украины по мощности занимает второе место среди стран СНГ после России. По объемам продаж оружия Украина входит в первую десятку стран, которые его экспортируют. Военный рынок Азербайджанской Республики быстрорастущий.

Развитию сотрудничества способствует поддержка Украины в вопросе мирного урегулирования Нагорно-Карабахского конфликта. Определены основные современные события, которые приближают к урегулированию конфликта: содействие переговорным процессам по урегулированию затянувшихся конфликтов со стороны Украины и США.

Для полной реализации потенциала сотрудничества определено важным развитие военного сотрудничества на условиях взаимной выгоды, учёта стратегических интересов, поддержки добрососедских отношений со странами Черноморско-Каспийского региона.

Ключевые слова: Украина, Азербайджанская Республика, военное сотрудничество.

Naumenko M.I. UKRAINIAN-AZERBAIJANI MILITARY COOPERATION AT THE PRESENT STAGE.

The article addresses features of the development of the military cooperation between Ukraine and the Republic of Azerbaijan, as important centers of the Black Sea-Caspian region. It is noted that in the Ukrainian historiography the theme is revealed in the context of analysis of the military-political situation in the Black Sea-Caspian region and the defense policy of the Republic of Azerbaijan.

The main areas, character and forms of the military cooperation are identified on the basis of review of the laws, legislative acts, bilateral agreements and archival materials of Ukraine and the Republic of Azerbaijan. In particular, military personnel training, realization of mutual supplies of armaments and military equipments for the purposes of defense and security of the parties, provision of the military services. Ukraine and the Republic of Azerbaijan are interested in military cooperation. The military-industrial complex of Ukraine ranks second by capacity among the CIS countries after Russia. Ukraine is among the top ten arms exporters. The military market of the Republic of Azerbaijan is fast-growing.

The support by Ukraine in the question of peaceful settlement of the Nagorno-Karabakh conflict contributes to the development of cooperation. Identified the major current events that advance the settlement of the conflict: assistance by Ukraine and the USA in negotiation processes on settlement of protracted conflicts.

The development of military cooperation on terms of mutual benefit, determination of strategic interests, maintenance of good neighborly relations with the countries of the Black Sea-Caspian region is identified as being important for complete realization of potential of the cooperation.

Keywords: Ukraine, the Republic of Azerbaijan, military cooperation.

Рецензент: **Єрхов Г.П.**, доктор історичних наук.

Стаття подана
21.05.2013